

02.02.2026

Eesti Vabariigi Riigikohus

Kalle Grünthal

/.../

KAEBUS

Tunnistada Riigikogu juhatuse otsus, millega kinnitati Riigikogu täiskogu VII istungjärgu 3. töönädala 26.01.2026–29.01.2026 päevakord õigusvastaseks

I Kaebuse esitamise tähtaeg

PSJKS § 19 Kaebuse Riigikogu, Riigikogu juhatuse või Vabariigi Presidendi otsuse peale võib Riigikohtule esitada 10 päeva jooksul otsuse jõustumisest arvates.

Riigikogu juhatuse otsusest sai kaebuse esitaja teada 26. jaanuaril 2026. Riigikogu saalis toimunud täiskogu istungil.

Kaebus on esitatud tähtaegselt.

II Asjaolud ja menetluse käik

2.1 Riigikogu täiskogu VII istungjärgu päevakorra järgi oli 22. jaanuari neljapäevaks Riigikogu juhatuse poolt kinnitatud kahe punktiline päevakord (lisa 1):

Neljapäev, 22. jaanuar

1. Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse „Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele algetada Naistevastase vägivalla ja perevägivalla ennetamise ja tõkestamise Euroopa Nõukogu konventsiooni denonsseerimine“ eelnõu (751 OE)

2. Eesti Keskerakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse „Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele õiglase astmelise tulumaksu kehtestamise kohta“ eelnõu

2.2 Kolmapäeval 21. jaanuaril edastas istungi rakendamise ajal Riigikogu aseesimees Toomas Kivimägi olulise informatsiooni. „Seoses asjaoluga, et Riigikogu 33 liiget on esitanud umbusaldusavalduse nõude regionaal- ja põllumajandusminister Hendrik

Johannes Terrasele. Tuginedes Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 56 lõike 1 punktile 2 ja lõikele 2 on Riigikogu esimees täiendanud homse, 22. jaanuari istungi päevakorda selle nõude aruteluga. See toimub teise päevakorrapunktina, homme teise päevakorrapunktina“ (lisa 2).

2.3 Neljapäeval 22. jaanuari istungil jõudis Riigikogu täiskogu menetleda vaid esimest päevakorra punkti. „Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele algatada Naistevastase vägivalda ja perevägivalda ennetamise ja tõkestamise Euroopa Nõukogu konventsiooni denonsseerimine“ eelnõud ja sedagi vaid osaliselt.

Aja puudusel jäi menetlemata teine ja kolmas punkt:

2. 33 Riigikogu liikme esitatud kirjalik nõue umbusalduse avaldamiseks regionaal- ja põllumajandusminister Hendrik Johannes Terrasele

3. Eesti Keskerakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse „Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele õiglase astmelise tulumaksu kehtestamise kohta“ eelnõu

2.4 Järgmise nädala esmaspäeval, 26. jaanuaril, esitas Riigikogu esimees Lauri Hussar Riigikogu täiskogule Riigikogu juhatuse poolt kinnitatud eeloleva nädala istungiärgu päevakorra (lisa 3).

Tutvumisel päevakorraga ilmnas, et Riigikogu juhatuse poolt kinnitatud päevakord on õigusvastane.

Nimelt Riigikogu töö- ja kodukorra seaduse § 53 lg 3 sätestab, et **Täiskogu eelmisel töönädalal arutamata jäänud küsimused võetakse uue töönädala päevakorda esimestena.**

Seda aga ei ole tehtud.

Esimese punktina jätkus küll neljapäeval pooleli jäänud „Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele algatada Naistevastase vägivalda ja perevägivalda ennetamise ja tõkestamise Euroopa Nõukogu konventsiooni denonsseerimine“, kuid neljapäeval teise punktina 33 Riigikogu liikme esitatud kirjalik nõue umbusalduse avaldamiseks regionaal- ja põllumajandusminister Hendrik Johannes Terrasele oli tõstetud viiendaks punktiks.

Rääkimata Riigikogu otsuse „Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele õiglase astmelise tulumaksu kehtestamise kohta“ eelnõust, mis oli tõstetud lausa 29. jaanuarile neljapäeval.

RKKTS § 53 lg 3 alusel oleks päevakord pidanud olema järgmine:

1. Neljapäeval pooleli jäänud Riigikogu otsuse „Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele algatada Naistevastase vägivalda ja perevägivalda ennetamise ja tõkestamise Euroopa Nõukogu konventsiooni denonsseerimine“ eelnõu arutelu
2. 33 Riigikogu liikme esitatud kirjalik nõue umbusalduse avaldamiseks regionaal- ja põllumajandusminister Hendrik Johannes Terrasele
3. Eesti Keskerakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse „Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele õiglase astmelise tulumaksu kehtestamise kohta“ eelnõu

Ja pärast nende päevakorra punktide arutelu kõik muu päevakorda planeeritu.

2.5 Erinevad Riigikogu liikmed (Lauri Laats, Helir- Valdor Seeder, Mart Maastik, Martin Helme ja Kalle Grünthal; v.t. stenogrammi lisa 4) avaldasid sellise juhatuse otsuse vastu korduvalt protesti, kuid Riigikogu esimees Lauri Hussar leidis, et need on alusetud ning selgitas, et tema hinnangul seaduses sätestatud sõna esimene, ei tähenda alati esimest. Samuti tugines Lauri Hussar asjaolule, et oluline ei ole mitte seaduses sätestatu vaid seaduse kommenteeritud väljaanne, mis sellise võimaluse annavad (lisa 4).

Lõppkokkuvõttes jättis Riigikogu esimees saadikute märkused seaduserikkumise kohta tähelepanuta ning pani päevakorra hääletusele, mis ka koalitsiooni saadikute abil kinnitati.

III Kaebuse motiivid ja põhjendused

Kaebuse esitaja leiab, et Riigikogu juhatuse otsus, millega kinnitati Riigikogu täiskogu VII istungjärgu 3. töönädala 26.01.2026–29.01.2026 päevakord, on õigusvastane.

Riigikogu juhatuse rikkus Riigikogu töö- ja kodukorra seaduse § 53 lg 3, mis sätestab, et Täiskogu eelmisel töönädalal arutamata jäänud küsimused võetakse uue töönädala päevakorda esimestena, kuid mida ei tehtud.

3.1 Riigikogu võttis Riigikogu töö- ja kodukorra seaduse vastu 2007. aastal. Alates vastuvõtmisest on sama seaduse § 53 lg 3 „Täiskogu eelmisel töönädalal arutamata jäänud küsimused võetakse uue töönädala päevakorda esimestena“ püsinud muutumatuna. Seda normi on sellisel kujul mõistetud ja rakendatud üheselt läbi kõikide Riigikogu koosseisude.

Nii grammatilise, süstemaatilise, ajaloolise ja teleoloogilise tõlgendamise kaudu tähendab § 53 lg 3 normi sisustav lause konstruktsioon: Täiskogu eelmisel töönädalal

arutamata jäänud küsimused võetakse uue töönädala päevakorda esimestena, seda, et esimestena võetakse päevakorda eelnõud, mis jäid eelmisel nädalal arutamata.

Mistõttu on Riigikogu esimehe lause „esimene ei tähenda alati esimest“ täielikult ainetu.

3.2 Tuginedes eelnevale kaebuse punktile 3.1., ei saa väljaandega „Riigikogu kodu ja töökorra seadus. Kommentaarid“ asendada ega muuta kehtivat õigust.

Seadus on lihtsalt ülimuslik.

Pealegi ei ole Riigikogu esimees Lauri Hussar oma väidete kinnituseks tsiteerinud mitte ühtegi lõiku nendes kommentaarides, mis annaks talle õiguse väita, et esimene ei tähenda alati esimest .

Tegemist on ilmselge Riigikogu juhatuse seadusevastase omaloominguga.

3.3 Kaebuse esitaja on seisukohal, et tegemist ei saa olla ka Riigikogu juhatuse enesekorraldusõigusega, millega kaasneb Riigikogu ulatuslik hindamis- ja otsustusruum Riigikogu töö korralduslikes ja menetluslikes küsimustes, sest RKKTS § 53 lg 3 alusel on päevakorra ettevalmistamise küsimus väga täpselt reguleeritud.

IV Kaebeõigus

PSJKS § 17 reguleerib kaebuse esitamist Riigikogu juhatuse otsuse peale, sätestades, et Riigikogu liige, asendusliige või fraktsioon, kes leiab, et Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 13 lõike 2 punktis 2, 21, 3 või 4 või Riigikogu liikme staatuse seaduse §-s 13 või 14 nimetatud Riigikogu juhatuse otsusega on rikutud tema õigusi, võib esitada Riigikohtule taotluse tühistada Riigikogu juhatuse otsus.

PSJKS § 17 sätestab kinnise loeteluna juhud, mil Riigikogu liige võib vaidlustada Riigikogu juhatuse otsuse siseõigussuhtes. Samas on Riigikohus varem käsitanud PSJKS § 16 ja 17 sätetena, mis võimaldavad Riigikogu liikmel pöörduda Riigikohtusse, et lahendada sisesuhtest tekkinud vaidlus (Riigikohtu halduskolleegiumi 12. märtsi 2019. a määrus nr 3-17-2784/20, punkt 11).

4.1 Riigikogu juhatus peab oma otsustes juhinduma ja täitma rangelt seaduse nõuetest tulenevat. On lubamatu, et võttes vastu seadusi ning nõudes nende täitmist, Riigikogu ise seadusi rikub.

Riigikogu liikmena on kaebaja andnud ametivande, jääda ustavaks Eesti Vabariigile ja tema põhiseaduslikule korrale. Põhiseaduslik kord mitte ei luba vaid lausa nõuab, et seadusi täidetakse. Kuivõrd põhiseadus nõuab parlamentaarse demokraatia ja rahvalt

saadud mandaadi teostamist võimalikult vahenditult, puudutab seaduste täitmise nõue Riigikogu liikme mandaadi keskseid osi. Seega on kaebuse esitaja kaebus lubatav.

4.2 Kaebuse esitaja on seisukohal, et kaebus on lubatav veel ka seetõttu, et välistada edaspidiselt Riigikogu juhatust vastu võtmast ebaseaduslikke otsuseid. Ühele ebaseaduslikule otsusele mitte reageerimine, võib tuua kaasa Riigikogu juhatusel soovi seda ebaseaduslikku praktikat korrata mõnes muus formaadis täiskogu istungil, millega saaks piirata Riigikogu liikme seaduslikke õigusi.

4.3 Tulenevalt Riigikohtu 23. detsembri 2021 otsusest 5-21-32 punktist 55: PSJKS § 24 lõike 1 punktis 1 sätestatud volitus tühistada Riigikogu otsus hõlmab ka volituse tunnistada otsus õigusvastaseks.

Arvestades käesolevas kaebuses toodud põhjendusi ning ilmselget seadusevastasust päevakorra kinnitamisel Riigikogu juhatuse poolt

palun

- 1. Võtta käesolev kaebus menetlusse.**
- 2. Tunnistada Riigikogu juhatuse otsus, millega kinnitati Riigikogu täiskogu VII istungjärgu 3. töönädala 26.01.2026–29.01.2026 päevakord õigusvastaseks**

Lisad:

1. Algne päevakord
2. Muudetud, umbusaldusega päevakord
3. Õigusvastane päevakord
4. Stenogramm

Lugupidamisega

Kalle Grünthal

Riigikogu liige

/allkirjastatud digitaalselt/